

A bírálóbizottság értékelése

Kulcsár-Szabó Zoltán *Tükörszínhátéka agyadnak. Poétikai problémák Szabó Lőrinc költészetében* című akadémiai doktori értekezése eredeti kérdésfeltevésre épülő, irodalomtörténeti, irodalomelméleti és módszertani szempontból megalapozott kiemelkedően magas színvonalú tudományos munka.

Az értekezés irodalomtörténeti jelentősége, hogy a modern magyar líra legfontosabb meghatározóiként írja le azokat a retorikai eljárásokat, amelyeket Szabó Lőrinc a kortársi verstanokkal vitázva megvalósított. A líraelmélet és a líraolvasás mai fogalmait és eljárásait alkalmazva indokolja meg az eddig is klasszikusként számon tartott Szabó Lőrinc helyét a huszadik századi magyar és világirodalom élvonalában. Elméleti felkészültségét alkalmazva képes felmutatni Szabó Lőrinc lírájának a nemzetközi érdeklődésre számot tartható értékeit.

Az értekezés további érdeme, hogy úgy ad átfogó képet Szabó Lőrinc munkásságáról, hogy közben megőrizve újítja meg a klasszikus monografikus feldolgozás bevett mintázatát. A fejezetek elrendezése részben az időrendi logikát követi, ám az érvelés előre- és visszautalásai, a kontextuális és komparatív elemzések, az életmű egyes szakaszait egymás viszonyrendszerében, belső viszonyainak különbözőségeiben, egyfajta – folyvást újrendező - hálózatosságban teszik az értelmezés tárgyává. Ennek az eljárásnak az alkalmazását, nem csak a sűrűn hivatkozott és mélyen átsajátított elméleti diskurzusok, hanem Szabó Lőrinc költői-írói gyakorlata – az életműben meghatározó szerepet játszó átiratok, újraírások -- teszik indokolttá.

Az értekezés, akárcsak Kulcsár-Szabó Zoltán korábbi munkássága, meghatározó szerepet játszik a hazai irodalomértés elméleti-módszertani megújításában. Az akadémiai doktori értekezés sikeresen és hatékonyan ötvözi az irodalomtörténet-írás, a recepcióesztétika, a dekonstrukció, a képelméletek, a médiatudomány és a kultúratudományok által kínált elméleti szempontokat és elemzési eljárásokat.

Kulcsár-Szabó Zoltán kimagasló érdeme, hogy folyamatos erőfeszítést tesz a magyar szakirodalomban használatos poétikai és retorikai fogalmak jelentésének a megtisztítására, valamint az interpretációs hatékonyságukat már igazolt idegen szakkifejezések meghonosítására. Ennek ellenére problémaként merül fel az értekezés nyelvhasználatának egyes helyeken megfigyelhető pontatlansága, valamint néhány divatos szó gyakori használata.

Kulcsár-Szabó Zoltán szövegelemzései, retorikai olvasatai, meggyőző és tárgyyszerű értelmezések, amelyek a megértés és megértetés igényével valamint a méltányos kritika eszményének jegyében valódi gondolatközösséget teremtenek a vita-partnerekkel, és segítséget nyújtanak az eltérő álláspontok kölcsönös megértéséhez.

Kulcsár-Szabó Zoltán értekezése kiemelkedően értékes, eredeti, a modern líra és líraolvasás számára új távlatokat nyitó mű, amely több szakterület kutatója számára kínál használható és további kutatásra ösztönző eredményeket. A benyújtott munka magas színvonalon tesz eleget az akadémiai doktori értekezésekkel szemben támasztható követelményeknek, ezért a Bizottság egyértelműen javasolja Kulcsár-Szabó Zoltán részére az akadémiai doktori cím odaítélését.